

Summary

The article observe valuable-creative aspect of formation executive style of musician.

Ключові слова: аксіологічний аспект, індивідуальний виконавський стиль музиканта.

Ключевые слова: аксіологический аспект, индивидуальный исполнительский стиль музиканта.

Key words: valuable aspect, individual executive style of musician.

Подано до редакції 13.03.2012.

УДК 378.147.33.

©2012

Волосенко А.В.

ТВОРЧА САМОРЕАЛІЗАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Постановка проблеми у загальному вигляді... В умовах демократичного суспільства із зафіксованим законодавчо і практично реалізованим правом людини на ту освіту, яка відповідає її потребам та інтересам, проблема творчої самореалізації особистості набуває значної актуальності. Перед вищою школою постає нове соціальне замовлення – підготовка фахівців, спроможних працювати не тільки професійно, а й творчо. Відомо, що творча особистість, людина з гнучким, оригінальним та критичним мисленням і багатою уявою здатна краще пристосовуватися до побутових, виробничих і соціальних умов, ефективніше використовує власні розумові та фізичні ресурси, прагне до подальшого професійного й особистісного зростання та самоствердження себе як повноцінного члена суспільства. Тому питання щодо різних аспектів творчості є предметом особливої уваги фахівців різноманітного профілю. Особливо гостро, на нашу думку, постає проблема створення й забезпечення у вищій професійній школі умов формування творчих якостей та готовності особистості до творчої самореалізації. У зв'язку з цим постає необхідність у проведенні теоретичного аналізу проблеми творчої самореалізації особистості вчителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Теоретичну основу дослідження проблеми творчої самореалізації вчителя становлять: філософське осмислення творчості як форми буття людини, у результаті якої відбувається її розвиток, самовдосконалення, самореалізація (Г.С.Батіщев, В.І.Муляр, В.Д.Шинкарук та ін.); погляди вчених на творчу діяльність вчителя як детермінанти його професійної самореалізації (В.І.Андрєєв, В.І.Загвязинський, С.О.Сисоєва та ін.); педагогічне тлумачення самореалізації вчителя як активної пізнавальної та творчої його діяльності у нових умовах освітнього процесу (І.Д.Бех, О.В.Киричук, Г.П.Пустовіт та ін.). Останнім часом збільшилась кількість дисертаційних досліджень, присвячених вивченню окремих аспектів творчої самореалізації (М.Г.Голубчикова, Н.М.Лосєва, О.Ю.Тєплова, В.Б.Тюска та ін.). Зокрема, сучасні педагоги відповідно до предмету дослідження вивчали фактори та бар'єри творчої самореалізації заступника директора (А.Е.Сафіна), педагогічні умови творчої самореалізації молодого вчителя (М.І.Ситнікова), творча самореалізація вчителя в умовах інноваційної школи (І.В.Золотухіна) зміст та педагогічні умови формування творчої самореалізації майбутнього вчителя (О.О.Єфімова).

Формулювання цілей статті... Метою даної наукової розвідки є здійснення дискурсу напрацювань учених із проблеми творчої самореалізації особистості.

Виклад основного матеріалу дослідження... Практичним результатом процесу самореалізації, підсумком максимальної реалізації сутнісних сил людини в соціально значущій діяльності ми визначаємо творчість. Тому дослідження проблеми творчої самореалізації особистості передбачає вивчення суті самого феномена творчості, умов і чинників творчого процесу, визначення основних засад формування й розвитку творчої особистості та ін.

З'ясовуючи суть поняття "творчість" варто звернутися до глибин історії філософської думки, оскільки правомірно вважати його першочергово філософською категорією, яка була предметом пильної уваги з боку мислителів різних філософських напрямів. З проблемою, що полягала у вирішенні питань: як взагалі можливий творчий акт та звідки виникає й від чого походить творчість зіткнулися ще мудреці часів античності. Прагнення знайти однозначну відповідь на ці численні запитання не мали успіху аж до виникнення наукової діалектики німецького філософа Гегеля, з розвитком та удосконаленням якої відбувались зрушення і в розумінні феномена "творчості". В межах двох на той час усталених філософських напрямів – матеріалізму та ідеалізму – визначились і два протилежні погляди на суть поняття творчості. Матеріалісти намагались пояснити її, виходячи з матеріальних основ людини і людського життя, ідеалісти витоки її знаходили в глибинах людської душі, у свідомості людини. У філософській концепції І.Я.Франка зосереджена увага на ролі свідомого й підсвідомого в процесі творчості. На думку вченого, тільки той початківець, який має запалений факел творчої наснаги в душі, має шанс стати творчою індивідуальністю. У працях філософів М.О.Бєрдєєва та В.С.Соловйова лежить твердження, згідно якого сутність людини проявляється лише у творчості й реалізувати себе як історичну особистість, вона може лише через творчість.

Вивчаючи погляди видатних дослідників стосовно творчості як категорії філософії, можна узагальнити й визначити творчість цілеспрямованою діяльністю, що створює принципово нові і соціально значущі матеріальні і духовні цінності. Дане твердження майже тотожне з визначенням, поданим у Філософському енциклопедичному словнику, в якому творчість трактується як діяльність, внаслідок якої отримуємо щось якісно нове.

Продовжуються й дотепер дискусії щодо визначення поняття «творчість», з'ясування її механізмів та закономірностей. На даний час існує багато різних, навіть альтернативних, точок зору стосовно творчості, кожна з яких висвітлює певні особливості творчого процесу, часто нехтуючи іншими.

У педагогічній науці проблема творчості завжди була актуальною. Здебільшого педагогів-класиків і педагогів-сучасників хвилюють питання, які стосуються педагогічної творчості вчителя як процесу вдосконалення своєї педагогічної майстерності й професійної діяльності та проблеми розвитку творчих якостей і здібностей всіх учасників начального процесу.

У Сучасному словнику з педагогіки поняття "творчість" трактується як "діяльність, результатом якої є створення нових, оригінальних і вдосконалених матеріальних та духовних цінностей, що мають об'єктивну чи суб'єктивну значущість" [11, с. 770]. Саме результати творчості в процесі взаємодії людини й суспільства стають соціокультурними цінностями. А в особистісному плані продукти творчої діяльності особистості виступають яскравим показником результативності її життєдіяльності. На переконання О.Ю.Теплової, джерелом і спонукальною силою творчої діяльності є мотиви, потреби, інтереси, внутрішні джерела духовних прагнень, прояви моди і виборча спрямованість смаків. Творчі сили й можливості особистості найбільш яскраво розкриваються при виникненні необхідності реалізувати поставлену мету, що має особисту значущість. У цьому випадку відбувається мобілізація сил і виявлення прихованих резервів [12, с. 14].

Педагогічна творчість у зазначеному словнику розглядається як педагогічна діяльність, яка відрізняється своєю новизною та оригінальністю і передбачає створення (формування, виховання) творчої особистості, яка вирізняється неповторністю й унікальністю [11, с. 771]. Зазначимо, що в основі розвитку проблеми педагогічної творчості лежать фундаментальні праці видатних психологів та педагогів (Б.М.Теплов, Я.П.Пономарьов, Ю.М.Кулюткін В.І.Загвязинський, Ш.А.Амонашвілі та ін.). Творчість педагога вони розглядають як діяльність, спрямовану на постійне вирішення множини навчально-виховних завдань, під час якої вчителем створюються і втілюються в спілкування з дітьми оптимальні й органічні для даного викладача нестандартні рішення. Зауважимо також, що педагогічна творчість, на відміну від творчої діяльності фахівців інших галузей, має низку особливостей. Специфіка творчого процесу викладача полягає, зокрема, у тому, що творчість педагога носить оперативний, систематичний й безперервний характер, відбувається за участі інших учасників навчального процесу та безпосередньо в ході взаємодії з ними [5, с. 35]. При цьому педагог повинен уміти швидко аналізувати ситуацію, що склалася, реагувати на неї, управляти своїм психічним станом, прогнозувати й передбачати наслідки своєї діяльності, оскільки результати педагогічної творчості не можуть бути виявлені відразу. Викладене вище дає нам підстави стверджувати, що виконання педагогічної творчості вимагає від викладача особливої підготовки, здатності до реалізації своїх творчих здібностей та розвитку творчих умінь.

Аналізуючи дослідження, присвячені педагогічній творчості, Н.А.Сегеда підсумовує, що самореалізація педагога в них розглядається як прояв його професійної творчості на основі усвідомлення себе творчою індивідуальністю, здатною визначити траєкторію свого розвитку [9]. Варто погодитись з таким твердженням, оскільки лише людина творча й креативна здатна до виконання творчої педагогічної діяльності й реалізації свого творчого потенціалу в ній. На нашу думку, педагогічна творчість, що реалізується творчою особистістю це можливість позбутися усталених стереотипів, норм та правил, розкрити внутрішній стан педагога та учнів (студентів), а також самостійно здійснити пошук власного шляху до саморозвитку, самореалізації та самовдосконалення.

У розумінні В.І. Андрєєва творчою особистістю є та особистість, якій притаманна стійка спрямованість на творчість та мотиваційно-творча активність, що в органічному поєднанні з високим рівнем творчих здібностей, сприяють досягненню значущих творчих результатів у різних видах діяльності.

Вивчаючи творчу особистість, Л.М.Сєдова виокремлює в її структурі три охарактеризовані й змістовно наповнені компоненти: мотиваційний, рефлексивний та поведінковий. Мотиваційну складову творчої особистості забезпечують визначені автором групи мотивів: зовнішнього стимулювання (матеріальне чи моральне заохочення); внутрішнього самоствердження, що пов'язані з самореалізацією шляхом позитивної оцінки та схвалення з боку оточуючих (мотиви престижу); особистісної самореалізації, пов'язані з потребою людини реалізувати й виразити себе в різних видах творчої діяльності. Рефлексія, на думку вченої, виступає механізмом розвитку інтелектуальних новоутворень і детермінант у формуванні творчої особистості. Тому здатність людини до рефлексії, що включає: саморозуміння й розуміння інших, самооцінку й оцінку інших, самоінтерпретацію й інтерпретацію інших, сприяє успішному становленню творчої особистості. Поведінковий компонент в структурі творчої особистості спрямований на цілісне самовизначення й самовираження людини в різних сферах її життєдіяльності й характеризує практичний, операційний аспект творчої особистості.

У цілому, науковці, що досліджують проблеми формування й розвитку творчої особистості, визначають характерні для неї здібності й якості. Зокрема, до найбільш значущих здібностей, притаманних творчій особистості, вчені відносять спроможність бачити проблему, формулювати й вирішувати завдання, здібність до генерування ідей, оціночних дій і здійснення вибору та ін. Серед якостей, які мають переважати у творчій особистості, називають оригінальність, гнучкість та діалектичність мислення, самостійність, активність, нестандартність, корисність та ін..

Проблема творчої самореалізації особистості в педагогічній діяльності знайшла своє відображення у працях В.І.Андрєєва, С.А.Гільманова, Л.М.Дроздикової, Н.М.Лосєвої, О.Ю.Теплової та ін. Окремі аспекти даного феномена розкриті в дисертаційних дослідженнях сучасних науковців. Зокрема, вивчаючи творчу самореалізацію учня, Л.В.Бурая визначає її як продуктивну діяльність спрямовану на досягнення особистісних, групових чи суспільно значущих цінностей, внаслідок чого розкривається культура і соціо-психологічні характеристики самої особистості, її потенційні задатки і ментальність, рівень прояву яких обумовлений якісними відносинами з соціальною системою та умовами [2, с. 44]. Як бачимо, у своєму дослідженні автор звертає увагу на важливість соціокультурного впливу та формування цінностей особистості в процесі творчої самореалізації.

На актуалізацію власних зусиль наголошує у дослідженні творчої самореалізації особистості учня Н.О.Комісаренко, розглядаючи її як процес, у ході якого людина, опираючись на власні сутнісні сили, активно реалізує закладені в ній задатки та можливості, забезпечуючи собі гармонійний розвиток, задоволення базових потреб і досягнення гідного соціального статусу [6, с. 44]. Однак, ми переконані, що мета й результат творчої самореалізації особистості полягають не тільки в забезпеченні первинних потреб та оволодінні бажаним прошарком у суспільстві, а в самовираженні й самоствердженні людини як повноцінної творчої особистості.

Досліджуючи творчу самореалізацію студентів у навчальному процесі ВНЗ, О.В.Шелкунова вказує на відмінність її від творчої самореалізації школярів та вчителів, оскільки студенти вже здобувають професійну освіту але при цьому у них ще не відбувається професійна самореалізація. Стверджуючи про відсутність висвітлення даного терміну в педагогічній літературі, автор подає власне його тлумачення і визначає як самоорганізоване і рефлексивне навчання на основі інтелектуальної і практично дієвої ініціативи, результатом якої є задоволеність продуктами своєї навчальної діяльності [14, с. 36-37]. На наш погляд, зведення творчої самореалізації до процесу навчання є необґрунтованим, оскільки самореалізація передбачає, перш за все, не набуття нового, а вираження й розкриття існуючого.

В основі творчої самореалізації, на думку, Л.С.Недогреєвої, лежить самоактуалізація, яка є синтезованою сукупністю пізнавального мислення, що формується ситуаціями й обставинами. Творчу самореалізацію студентів автор розглядає як неперервний і цілеспрямований процес розвитку видів і стилів мислення, ефективної операціоналізації пізнавальних умінь та навичок [7, с. 302].

Серед наукових робіт в сфері педагогіки можна виокремити окрему групу, присвячену дослідженню творчої самореалізації особистості саме вчителя. Так, М.І.Ситнікова вивчає педагогічні умови творчої самореалізації молодого вчителя, а О.Є.Дарузе – організаційно-педагогічні умови творчої самореалізації вчителя в професійних коледжах. Г.Й.Буреніна досліджує орієнтацію на творчу самореалізацію педагога-музиканта, а Л.В.Ведернікова визначає шляхи формування ціннісних установок учителя на творчу самореалізацію. Як умову успішної професійної адаптації розглядають у своїх дослідженнях творчу самореалізацію вчителя Д.Ю.Мірошніченко та О.В.Дедюхіна.

Деякі автори, серед яких О.М.Полянничко, М.І.Ільницький, А.А.Еретик, творчу самореалізацію вчителя визначають як сукупність пізнавальних, особистісних особливостей, які створюють умови для розвитку професійно значущих якостей особистості у процесі виконання специфічної діяльності та самореалізації в ній.

На тісний взаємозв'язок самореалізації особистості вчителя з рівнем його професіоналізму вказують сучасні дослідники в межах акмеологічного підходу. Так, Ю.О.Гагін результат процесу творчої самореалізації вчителя вбачає у його "педагогічному вдосконаленні", що одночасно є й акмеологічним критерієм педагогічної якості. У поняття "педагогічне вдосконалення" вчений вкладає професіоналізм вчителя, високий рівень його кваліфікації та педагогічну культуру. Таку позицію відстоює і Г.С.Данилова, яка переконана, що високий рівень професіоналізму є кінцевим результатом успішної самореалізації вчителя. Останню автор розглядає як процес самовиховання та саморозвитку особистості з обов'язковим урахуванням впливу на нього вроджених здібностей, соціальних умов та зусиль самого педагога [3, с. 52]. З точки зору даного підходу вчені А.О.Деркач та В.Г.Зазікін визначили рівні професіоналізму діяльності вчителя: оволодіння професією, педагогічна майстерність, самоактуалізація педагога та педагогічна творчість [4, с. 136]. На що І.О.Тяллева пропонує об'єднати останні два найвищі рівні в єдиний – рівень творчої самореалізації вчителя. Автор говорить про можливість творчої самореалізації педагога лише за наявності у нього умінь планувати і проектувати свою діяльність, творчого підходу до вирішення професійних проблем, адекватного сприйняття реальності та позитивного ставлення до світу, що ґрунтується на основі моральних цінностей особистості [13, с. 32]. На основі розроблених Г.С.Даниловою та В.М.Максимовою акмеологічних моделей педагога І.О.Тяллева конкретизувала й дала

визначення поняття "творча самореалізація вчителя", яке розглядає як цілеспрямований процес розвитку і творчого використання потенційних здібностей вчителя в особистісній, соціальній та професійній сферах життя, результатом якого є предмети матеріального та нематеріального характеру (внутрішньоособистісні зміни вчителя й учнів).

Важливим для нашого дослідження є напрацювання в області даної проблеми Казанської школи вчених. У своїх дослідженнях В.І.Андрєєв розглядає творчу самореалізацію вчителя як процес здійснення його творчих задумів для досягнення поставлених цілей у вирішенні особистісно-значущих педагогічних проблем, які сприяють максимальній реалізації свого творчого потенціалу [1, с. 442]. На переконання І.В.Золотухіної, творча самореалізація вчителя передбачає "включення його в педагогічну творчість, в процесі якої педагог здійснює свої творчі задуми й рішення інноваційних завдань, які сприяють повній реалізації здібностей особистості" [6, с. 52]. Як процес і результат самоздійснення творчої суті особистості в професійній діяльності характеризує творчу самореалізацію вчителя М.І.Ситнікова [10, с. 40]. Як видно із зазначеного вище, представлені точки зору авторів сходяться на тлумаченні творчої самореалізації вчителя як процесу розвитку й розкриття творчого потенціалу особистості в межах професійно-педагогічної діяльності.

На основі аналізу наукових джерел подібного висновку щодо визначення поняття творчої самореалізації майбутнього вчителя доходить О.О.Єфімова і висуває власну його інтерпретацію. На її погляд, це втілення й опредметнення педагогом у межах професійної діяльності свого творчого потенціалу, що включає в себе систему особистісних смислів, спрямованість, міру педагогічної активності, здатність до рефлексії і внутрішній діалогізм [5, с. 54].

Узагальнюючи різні підходи дослідників щодо визначення суті поняття "творча самореалізація вчителя", подаємо його у такому формулюванні: усвідомлений, цілеспрямований процес максимального розкриття творчих здібностей учителя в професійно-педагогічній діяльності, що передбачає актуалізацію внутрішніх індивідуально-психологічних ресурсів та формування комплексу необхідних якостей.

Висновки... Отже, теоретичний аналіз наукових джерел свідчить, що кожен з дослідників зробив вагомий внесок у розвиток проблеми творчої самореалізації вчителя. Узагальнюючи, можна виокремити основні положення, спільні для більшості науковців. Зокрема, в основі всіх визначень творчої самореалізації лежить думка про розкриття і вираження внутрішньої суті (задатків, здібностей, можливостей, потенціалу, сутнісних сил) особистості в процесі її активної творчої діяльності. Творчу самореалізацію вчителя видатні педагоги розглядають як неперервний процес розкриття творчих здібностей та втілення творчих задумів особистості у процесі педагогічної діяльності, результатом якого є самоствердження особистості в професійній сфері.

З огляду на те, що творчу діяльність (творчість) розглядають як генерацію нової інформації в одну із галузей науки, техніки, виробництва, мистецтва чи життєдіяльності людини в цілому, можна підсумувати, що така діяльність не є повсякденною і вимагає від особистості цілеспрямованості, зусиль та готовності до її здійснення. Тому перспективи подальшого вивчення окресленої проблеми ми пов'язуємо з дослідженням стану готовності майбутніх викладачів до творчої самореалізації, її структурних компонентів та умов формування.

Література

1. Андреев В.И. Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс. / В.И. Андреев. – Книга 2. – Казань : Издательство КГУ, 1998. – 320 с.
2. Бурая Л.В. Творческая самореализация школьника в системе интегрированных уроков искусства : дисс. ... канд. пед. наук. : 13.00.01 / Бурая Людмила Владимировна. – Белгород, 2002. – 310 с.
3. Данилова Г.С. Акмеологічна модель педагога / Г.С. Данилова // Освіта і управління. – 2005. – Т. 8. – №3/4. – С. 82-84.
4. Деркач А.А. Акмеология : учебное пособие / А.А.Деркач, Г.В.Зазыкин. – СПб. : Питер, 2003. – 256 с.
5. Ефимова Е.А. Формирование творческой самореализации будущего педагога : дисс. ... канд.пед.наук. 13.00.08 / Ефимова Елена Анатольевна. – Ишим, 2007. – 214 с.
6. Золотухина И.В. Сравнительный анализ творческой самореализации учителей в условиях инновационных и традиционных школ : дисс... канд. пед. наук. 13.00.01 / И.В.Золотухина. – Казань, 1997. – 172 с.
7. Комісаренко Н.О. Творча самореалізація учнів у позакласній діяльності сільської школи [Текст] : дис... канд. пед. наук: 13.00.07 / Комісаренко Наталія Олександрівна ; Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. – Умань, 2003. – 201 с.
8. Недогрєєва Л. С. Творча самореалізація студентської молоді / Л. С. Недогрєєва // Педагогічні науки. Неперервна освіта : проблеми, пошуки, перспективи : [зб. наук. праць]. – Частина друга. – Суми : Сумський державний університет, 2007. – С. 301-305.
9. Сегеда Н.А. Підготовка майбутнього вчителя музики до професійної самореалізації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Н.А. Сегеда. – К., 2002. – 23 с.
10. Ситникова М.И. Педагогические условия творческой самореализации личности молодого учителя : дисс... канд. пед. наук : 13.00.08 / Ситникова Мария Ивановна. – Белгород, 1995. – 215 с.
11. Современный словарь по педагогике / [авт.-сост. Е.С. Рапацевич]. – М. : Современное слово, 2001. – 928 с.
12. Теплова О. Ю. Формування готовності до творчої самореалізації майбутнього вчителя музики : дис. ... канд. пед. наук. : 13.00.02 / Теплова Олена Юріївна. – Вінниця, 2005. – 309 с.
13. Тяллева И.А. Формирование готовности учителей иностранного языка к творческой самореализации в

професійної діяльності в системі последипломного образования : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Тялева Ирина Алексеевна ; ГБУЗ "Ун-т менеджмента образования" АПН Украины. – К., 2008. – 249 с.
14. Шелкунова О. В. Творческая самореализация студентов в учебном процессе вуза : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. / Шелкунова Ольга Викторовна. – Иркутск, 2005. – 180 с.

Анотація

У статті розглядається проблема творчої самореалізації особистості та стан її розробленості в межах педагогічної науки. Виявлені різноманітні трактування основних понять з досліджуваної проблеми. Акцентована увага на дослідженні творчої самореалізації особистості вчителя, уточненні даного поняття та визначенні його сутнісних характеристик.

Аннотация

В статье рассматривается проблема творческой самореализации личности и состояние ее разработанности в рамках педагогической науки. Выявлены различные трактовки основных понятий по исследуемой проблеме. Акцентировано внимание на исследовании творческой самореализации личности учителя, уточнении данного понятия и определении его сущностных характеристик.

Summary

The problem of self-realization and the level of its disclosure in the pedagogical science are highlighted in the article. Different approaches to defining key notions are pointed out. The author focuses her attention on studying creative self-realization of teacher's personality, clarifying the essence of this notion and identifying its essential characteristics.

Ключові слова: творчість, творча особистість, педагогічна творчість, самореалізація особистості, творча самореалізація вчителя.

Ключевые слова: творчество, творческая личность, педагогическое творчество, самореализация личности, творческая самореализация учителя.

Key words: Creativity, creative personality, pedagogical creativity, self-realization of personality, creative self-realization of teache.

Подано до редакції 23.02.2012.

Рекомендовано до друку канд. пед. наук, проф. Сгадовой В.В.

УДК 378.016:81'25

©2012

Глузман Н.А.

ЗМІСТ ПОНЯТЬ “КОМПЕТЕНТНІСТЬ” І “КОМПЕТЕНЦІЯ” В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Процеси глобалізації економіки, формування інформаційного суспільства та інтеграція вітчизняної системи вищої професійної освіти у світовий освітній простір порушують перед педагогічною наукою задачу приведення традиційного наукового апарату у відповідність із загальноприйнятою в Європі системою педагогічних понять. Зокрема, традиційна освітня парадигма має бути переглянута з позицій компетентнісного підходу, що є методологічною основою розроблення сучасної освітньої стратегії і тактики української вищої школи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... Важливе значення для розробки теоретико-методологічних засад упровадження компетентнісного підходу мають дослідження українських і зарубіжних учених, зокрема: Б. Авво, А. Бермуса, А. Вербицького, О. Дахіна, І. Зимньої, М. Князян, О. Локшиної, А. Маркової, А. Митяєвої, Л. Морської, О. Овчарук, О. Пометун, В. Петрук, Д. Погонишеної, О. Савченко, О. Субетто, С. Трубачевої, А. Хуторського та ін.

Незважаючи на безперечну теоретичну цінність названих наукових праць, слід зазначити таке: наукові узагальнення можливостей використання компетентнісного підходу в освіті не вичерпують його потенціалу як методологічного ресурсу для опису якостей особистості випускника вищого навчального закладу в термінах компетентностей і компетенцій та потребують додаткового дослідження.

Формулювання цілей статті... Відтак, мета статті – з'ясувати напрями становлення понятійного апарату компетентнісного підходу як методу унаочнення адаптації змісту вітчизняної освіти до міжнародних вимог.

Виклад основного матеріалу дослідження... У вітчизняній системі освіти стосовно вищої школи існувала багаторічна практика складання кваліфікаційних характеристик фахівця, в яких закріплювалися вимоги до знань, умінь і навичок випускників різних спеціальностей, де окрім знаннєвої парадигми були присутні терміни “готовність”, “здатність”, “відповідність”, “розуміння” і “світогляд”, що розширюють тісні межі традиційної парадигми. У той же час, самі принципи проектування моделі фахівця піддавалися критичному аналізу й удосконалювалися. Так, наприклад, російська вчена Н. Тализіна вважає, що “опис мети освіти (модель фахівця) означає представлення або системи типових задач, або системи адекватних ним умінь (видів діяльності)” [4, с. 9]. Там же підкреслюється, що структура моделі фахівця повинна передбачати: “а) задачі (види діяльності), що обумовлені особливостями століття; б) задачі, що обумовлені особливостями суспільно-політичного ладу; в)